

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrť leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Slovensko uradovanje.

(Izv. dopis.)

Nekemu posestniku na L..... v Š..... okrajih prinese sluga polo z nakazano novo dačo, ki je pa, kakor je pri nas sploh navada, le na nemški strani izpolnjena bila. Posestnik se toraj brani polo sprejeti, rekoč, da ne umé nemški; ko mu pa hoče sluga vso reč raztolmačiti, ga odločno zavrne, da tega ni treba, kajti on sam ve toliko brati, kolikor mu je potrebno, samo v domačem njemu umevnem jeziku se mu naj napiše; tudi pravi dalje, da ne ve zakaj je pola tiskana slovenski in nemški, ako ne zato, da se Nemcem izpolni na nemški, Slovincem pa na slovenski strani. Ko sluga vidi, da ni nič ne opravi, odide in v nekaterih dnevih dobi omenjeni posestnik drugo polo, katera je pa bila povsem slovenski napisana. Tako je prav! Tirjajmo brez strahu, kar nam pravica in postava tirjati dopušča, in ne trpimo dalje, da bi uradniki svojevóljno postopali samo zato, ker slovenščine ne znajo ali je pa znati nočejo. Katerim je ljubo pri nas ostati, naj se slovenskega jezika naučijo, ako ga še ne znajo; tistim pa, katerim je slovenski glas prezoprn, da bi se mu hoteli privaditi, želimo srečen pot tja, kjer slovenska beseda njih rahločutnih ušes ne bode žalila.

Ravno tisti posestnik dokupil je letos mali vinograd na Da se napravi kupno pismo, poda se v pisarno notarja v Kupec odločno tirja, da se mu pismo slovenski napiše, pa ravno tako trdovratno se pisar brani, to storiti, ter celo trdi, da bi slovensko pismo niti veljave ne imelo, in bi ga sodišče, ker je protipostavno, bržčas ovrгло. Da bi se stvar ne zavlekla, se dotičnik končno uda in pismo se napiše nemški. Ta dogodek se nam tembolje čuden zdi, ker vemo, da je notar narodnjak in slovenskega jezika popolnem zmožen, pa se njegov pisar vendar ustavlja slovenskemu uradovanju. Ako se narodni možje temu protivijo, kako zamoremo potem to od naših nasprotnikov tirjati? Kedar se bodo pisma delala slovenski, tikrat bode tudi ob konci pisem izo-

stajala tista zastarela in zoprna žlodrga „wurde deutsch aufgenommen und windisch verdolmetscht“, katera nas pred vsem razumnim svetom sramoti, kakor da bi bili mi sami nevedneži, nekaki mutasti in trapasti bebeci, katerim je treba vsako stvar prežvekovati. Nam se celo dozdeva, da je sveta dolžnost narodnih notarjev, da ljudstvo opozorijo, da so slovenska pisma ravno tako veljavna, kakor nemška, da se mora vsakej stranki tako pisati, kakor želi, ne pa da se celo ustavljajo želji ljudstva ustrezati. Tirjajte toraj vsi, ki imate pri notarjih opravka, da se vam pisma pišejo slovenski, posebno pa zdaj, ko je minister dr. Pražak sam to ukazal, ter vsem sodiščem po Slovenskem naznanil, da ima slovenski jezik ravno tiste pravice, kakor nemški, in da se morejo toraj slovenske vloge tudi slovensko reševati. Resnicoljub.

Gospodarske stvari.

Perutnistvo.

II. Za valitev potrebnih jajc je najbolje domačih odrbrati. Od drugod dobljena moramo lepo varčno na hladnem shraniti, dokler jih ne nasadimo pod kvokljo. Kder le mogoče, naj dobi vsaka kvoklja svoja lastna jajca in naj sedi na lastnem gnezdu. Kajti tako se izvalijo najboljša piščeta. Mnogi nasajajo najrajši pure, ker se jim lahko veliko jajc podloži in so dobre valivke. Vendar tako izvaljene stvarice niso nikoli poznej dobre kvokle. Nasajene kvoklje se ne smejo zanemarjati tako, da bi stradale. Marveč treba jim je primerno streči s hrano in snažno vodo. Katere gnezdo dolgo zapuščajo, tistim se morajo jajca pokriti, da se preveč ne razhladijo.

Kder se s perutnistvom na veliko pečajo, ondi se poslužujejo namesto kvoklje, v ta namen izumjene mašine valivnice. Ta način ima veliko prednostij: 1) se lahko piščeta valijo v vsakem letnem času, 2) plemena se dajo leži in hitreje pomnožiti, 3) se izvali primeroma veliko več petelinčkov kakor putic; 4) izvaljene stvarice dajo se

gotoveje ohraniti in vzrediti. Mašine valivnice morajo biti tako urejene, da ostane v njih toplota mnogo dnij vedno jednaka, namreč 30° R. Večja toplota zamori živalice v jajcib, pa tudi če se mašina preveč razhladi, poginejo stvarice. Zavoljo tega je s takimi mašinami zmiraj veliko dela in še treba vedne pazljivosti. Najboljša je za menjše razmere Vallée-jeva mašina valivnica, za večje pa Oefele-jeva, ki ima peč za narejanje plina. Takšne mašine so svetovati za perutničarje blizu mesta, kder časih po mladej perutnini zelo poprašujejo in jo dobro plačujejo.

(Konec prih.)

O skrbi gospodinje za bolno družino.

II. Pomanjkanje živeža ali slaba hrana povzroča suhost, bledobo lica, medlost, manjkanje krvi, bledico itd. Gospodinja in gospodar naj skrbita za dobro in zdravo hrano. Mlajši ljudje potrebuje mnogo in krepkega živeža, zlasti oni, ki se morajo učiti t. j. dijaki.

Jedi naj se primerno izmenjavajo. Razen kruha ne tekne nobena jed, ako je vsak dan na mizi. Jed, ki pa ne tekne, tudi ni koristna.

Poteža, bljuvanje, slabo prebavljanje, želodčne (gastrične) in čutne mrzlice nastano od prepolnega želodca.

Pri jedi navadno otroci ne znajo prave mere; mati naj jih uči in na nje pazi.

Otroci, ki skoro ves dan neprestano jedó kakor hrošči, postano trebušni, pritlikavci, zopernega pogleda. Potrebno je tedaj, da jih pametna mati priuči reda in zmernosti, brez katerih ni teka in ne zdravja.

Bolni želodec se najleži s postom ozdravi; tudi mlačni kamilični čaj (tê) je dobro ozdravilo.

Pri nekaterih hišah dobivajo otroci mnogo in različnih sladkarij, zaradi katerih slabé in bolehaljo. Tudi zobje jim hitro izpadajo. Nobena mati naj tedaj preveč ne daje svojim otrokom sladkarij, ako želi, da jej bodo zdravi in krepki.

Koristno in hvalevredno je, ako se navadimo raznih nezgod in tako utrdimo telo, vendar kar je preveč, pravijo, ni niti s kruhom dobro. Otrók, ki tožijo, da jih to ali ono boli, ne smemo vselej z grdo besedo odpravljati, češ, da so mehkužni in preobčutljivi. Ako kašljajo, naj ostano v postelji, ter ne pošiljajmo jih v grdem vremenu na zrak. Posebno dekhice, ki so nežnejega telesnega ustroja, moramo varovati različnih nezgod, katere jim zlasti v gotovih časih zelo škodujó.

Nastopki velikega duševnega truda so: iznemoglost duševnih moči, dražljivost čutnice, glavoból, slabo prebavljanje in smrt.

Tudi preveliki naporji tela (kakor dalnja in nagla hoja, vzdiganje in nošenje težkih bremen itd.) človeka hitro pohabijo, ter zlasti mladim ljudem škodijo. Skrbna mati naj pazi (posebno na hčere), da si s hitro hojo, težkim delom itd. ne pokvarijo zdravja.

Krmljenje goveje živine po zimi.

M. Da mlečne v hlevu krave tudi po zimi rade in veliko pijejo, za to mora se skrbeti. Mrzle vode se le tedaj dotaknejo, kdar so prav žejne. Zato je dobro, da se voda nekoliko vstoji in mlačna postane. Pa tudi tako se jim more želja po pitji vzbuditi, če se pijači nekoliko otrobov ali moke primeša. Za to je posebno prga ali oljnate preše dobra. Napajati se krave brž po krmljenji ne smejo, ampak v času med jedno južino in med drugo. Pri krmljenji in napajanji je mnogo ležeče na tem, da se živina redno in kolikor mogoče točno ob enem in istem času krmi in napaja in da se ji o vsakem času tista krma ohladi, ktere je živina vajena. Pri začetku zimskega krmljenja se to more poljubno vrediti, ali pri enkrat začetem redu se mora ostati. Dober se je tale red pokazal. Zjutraj se kravam položi rezano seno s slavnim rezanjem pomešano. Med 8. in 9. uro se napajajo. O 11. dobijo nekaj korenstva brez vsake druge stvari. Na to se jim dolge slame položi. O 3 popoldne se zopet napajajo in na to dobijo nekoliko celega sena. Zvečer dobijo kakor zjutraj rezanje vendar manj in ko so to posnedle, nekoliko korenstva in slednjič slame, ktere nekaj povžijejo in s to, kar je v jaslih ostalo, se zjutraj pod nje nastelje.

Splošni nauki gospodarski.

1. Bodi varčen! Teško ti je, dragi kmetovalec, dan danes krajcar prislužiti, težko ti je pridelke, ako jih imaš nad domačo potrebo, v denar spravljati. Dobil si navadno le malo novecev za obilico pridelkov, ki so te stali mnogo obdelovanja; zato glej na vsak krajcar. Kupuj si le najpotrebnejših reči, katerih je za živež, obleko, gospodarstvo in gospodinjstvo treba! Prihrani si denarja zlasti za davke, katere imaš plačevati pred vsem drugim. Ako znaš pisati, nasvetujem ti pomoček, s katerim se človek lahko navaja varčevanja ali „šparanja“, namreč: „Zapisuj si v posebno knjižico (dnevnik) vse dohodke in troške!“ Iz navadnega papirja si lahko za malo novecev narediš knjižico, v katero na jedno stran dohodke, na drugo stran troške zapisuješ, in to vselej, kadar-koli krajcar dobiš, in kadar-koli krajcar izdaš. To te bode sčasoma privodilo do tega, da bodeš posebno dohodke z veseljem zapisoval, a troške z nevoljo; s tem se bodeš privadil, da te bode vest pekla in ti očitala, kadar ti bode med troške zapisavati denar, ki si ga izdal za nepotrebne reči, ali ga morebiti celó zapravil, zaigral ali zapil.

Tak zapisnik ima še posebno vrednost, ako zapisuješ vanj tudi cene, po katerih si blago kupil ali prodal. Take zapisnike od vseh let shranjuj, da se bodeš ti in morebiti tudi tvoji otroci še ravnali po njih zlasti kar se tiče cén.

2. Ne delaj dolgovi! Ta nauk si ima kmetovalec prav posebno zapomniti. Kar veljá o

zdravji in bolezní, namreč, da gré zdravje po vrvi dôli in pò niti nazaj, to velja tudi o dolgo-vih. Dolg se hitro naredi — dan danes sicer tudi ne, ker ljudje denarja nimajo — a le počasi zo-pet poplača. Kmet naj zategadelj odlaša in od-laša, predno gre na posodo jemati; naj si pomaga prej na kateri koli način, samo de se ne zadolži. Boljše je pomanjkanje pri jedi in obleki trpeti, nego zadolžiti se. Ako se je kmet le samkrat iz lehkomišljenosti nekoliko zadolžil, malo je upanja, da bode dolg poplačal in se obvaroval pogina.

Če te pa nesreče pri živini, slabe letine ali druge nezgode prisilijo na posodo jemati, glej in premisli dobro, kje in pri kom na posodo jemlješ, in dobro preudari, kdaj ti bode moči izposojeni denar vrniti. A najbolje si zapomni:

3. Varuj se odrtnikov! Dokler je bila postava, po kateri je bil upnik kaznovan, če je zahteval previsokih odstotkov (procentov) in ob-resti od dolžnikov, tega svéta ni bilo treba. Dan danes pa ta potrebna postava ne velja vsa, kakor poprej. Zato glej, da ne padeš odrtnikom v pest! Ti neusmiljeni ljudje so spravili uže marsikoga na beraško palico, pazi, da tudi Tebe ne bodo!

Išči si denarja pri poštenih ljudeh, kateri so s 5 ali 6 procenti na leto zadovoljni. Dogo-vori se pa natanko o času vrnitve, da ne prideš v kake nepovoljne pravde. Ako denarja za dalje časa potrebuješ, išči si ga v hranilnici, ako ga drugod pod ugodnimi pogoji dobiti ne moreš. Varuj se pri izposojevanji denarja posebno me-njic! Moč menjic (bekselnov) le premalo poznaš, zato dajej rajše dolžna pisma, ako uže drugače denarja na posodo dobiti ne moreš.

4. Ne pijančevaj! Neradi smo ta nauk zapisali, ali vest nam je velevala, le zapiši ga, kajti ravno pijančevanje je krivo tolikemu si-romaštvu naših kmetov, toliki posilni razprodaji kmetijstev. Posebno se je po Slovenskem ta grda strast zelo udomačila, in res bi potrebno bilo, da se naredi postava proti pijančevanju. Naj se pije za potrebo, naj pije mož kapljico vina večkrat, kadar težko dela, naj si tudi v praznikih privoščí kozarec vina, ali pijančevati s tako nezmernostjo, kakor se semtertje nahaja, je grdo, in pripravlja gotov pogin kmetu in vsej njegovi družini. Če si tudi sam doma vina pridelal, ne pij ga preobilo. Pomisli, da te je pridelovanje vina mnogo stalo, da te je vinograd gotov denar stal, ako neravno tebe, pa tvojega očeta ali deda, pomisli, da imaš od vinograda davek, da te je obdelovanje gorice in spravljanje vina tudi dosta stalo! Za vino ti je dobiti zopet gotovega denarja, da pla-čaš davke, da si to in ono preskrbiš.

Dopisi.

Iz Središča. (Modrinjakova svečanost.) (Dalje.) V času Modrinjakovega življenja niso bila strankarska nasprotja, kakor sedaj; Slovence

se tistokrat ni vedel in ni smel glasiti, naše stranke tedaj niti bilo ni, — Nemčur je že takrat hotel biti ošaben, zapovedajoč paša: vse je imelo lakotni nemški „žmah“. Modrinjak je sprevidel „fa-lengo“ naše malomarnosti, ter spoznal, da ta za-more nas popolnoma oslabiti, a nasprotnike močne napraviti. — Modrinjak je sprevidel, da pri takih razmerah, pri taki naši lenobi ne moremo pričakovati, da bi bili kedaj sami svoji, da bi dobili kedaj to, kar nam gre po božjej in svetovnej po-stavi, ter da bi postali kedaj enakopraven narod. Modrinjak je toraj delal v svojem okrogu, kar se je dalo, da bi se znebili lakotnih nemčurjev, ki so nas sezali kakor pijavke. Narodni značaj Mo-drinjakov nam kaže njegova leta 1813. zložena pesen, koja nam je priča Modrinjakove ljubavi in navdušenosti za nas in ki kaže srditost nje-govo do naših nemčurjev. Ena kitica te pesni se glasi: „Erjav kakti Judež bodi! — Naj te pes za plotom jé; — Med Slovence naj ne hodi, — Ki je prav Slovenec ne.“ O takratnih nemškutar-jih ali „švabih“ piše Modrinjak: „V nadrah ma-ternih se shrani, — V njenej reji se zredi, — Mačeho oslepno brani, — Mater pa za nič drži.“ Ta kitica se žalibog še dandanes uresničuje, ker izdajic ne manjka, ki svoj narod zaničujejo in nasprotnike branijo. Ko bi te žalostne nezgode ne bilo, potem bi Slovenci v marsikterem obziru na boljšem bili. Modrinjakovo veselje do dela nam potrjuje njegovo pevanje: „Cepi, sekira, motika, — Srp, kosa, plužna otika, — Razohe i zobače, — To je, kar zdravje da i kruh.“ Lepo lastnost Modrinjakovo, veselje do dela, bi pač naj Slovenci posnemali, in sicer v vsakem stanu. — Gospod in učenjak naj dela duševno za narod, a kmetovalec naj skrbi, da si z delom svoje stanje tako vzdržuje, da mu ne bo treba iskati pomoči pri nasprotnikih. — Potem bodemo neodvisni gospodarji in delali bodemo, ter stali zvesto za svoj narod, brez ozirov na nasprotnike. — Moč nasprotnikov, ki sedaj v denarnih zade-vah uplivajo na nas, bode potem zginila, in na-rod naš bode tem laglje in hitreje dospel do cilja. (Dalje prihodnjič.)

Od sv. Petra pri Radgoni. (Slabo vreme) nas uže cel mesec zmirom nadleguje, tako da je ljudstvo prav nevoljno, ker ne more nobenega dela v redu opraviti. Ako kateri dan milo sòlnce saj nekoliko posije skozi oblake, vendar drugi dan se že pa zopet prevleče nebo z gostimi oblaki, iz katerih potem po dva dni dež lije. Trgatve se letos ljudje zarad neugodnega vremena niso tako veselili, kakor sicer, akoravno je sko-raj vsak več naprešal, se ve da, kjer ni toča go-spodarila, kakor lani; dobro pa letošnje vino ne bo tako, kakor lani, zato ker je grozdje nekoliko pozneje, kakor lani ocvetelo, in se mehčalo, ne-kaj pa tudi zato, ker je bilo proti koncu septem-bra, kakor v oktobru preveč deževnih in hladnih dni. Ozimino so ljudje letos prav težko posejali.

Kteri se niso sprva podvzivali, imajo komaj le na pol posejano, ali prav za prav v blato stlačeno, pa mislim, bo bolje, kdor ni v tem dežji sejal, ker bo seme brščas tako ali tako radi vedne moče se v zemlji pogubilo. — V nedeljo 30. vinotoka, ko smo zjutraj vstali, nas je pa uže pozdravil krepek sneg, kateri je vsako delo na dalje ustavil, ter mnogo poljskih pridelkov, kakor repe, zelja, korenja, na nekih mestih še tudi krompir, tu pa tam tudi ajdo in proso pokrili. Dal Bog, da bi ta prezgodaj padli sneg kmalo se spravil v stran, ter da bi v prihodnjem meseci se vreme nekako na bolje prevrglo, da bi bilo mogoče, poljske pridelke pod streho spraviti in se z listjem in drvami za zimo oskrbeti. Največja nadloga je pa veden dež viničarjem, kateri se dalje selijo, ali „vandrajo“, ker v te ozke luže in blata polne klance med vinogradi v takem slabem vremenu ni dobiti kmeta, kateri bi viničarju njegovo imetje dalje zvozil, in če ga ravno dobi, koliko mora uboga uprežna žival na takih slabih stezah se vbijati in koliko še ljudje zraven tega trpijo! Bilo bi tedaj dobro, da bi se viničarji nekoliko pozneje selili, kakor nasvetuje g. dopisnik od sv. Lenarta v Slovenskih goricah v zadnji „Gospodarstveni prilogi,“ ki povdarja, da so ceste proti novemu letu boljše, kakor o vseh svetcih. To je že res. Tudi to je resnično, da bi bili stroški seljenja o novem letu manjši, ker takrat ima že viničar vsega menje: živeža za ljudi, krme in drv prevažati. Vendar naj mi spoštovani g. dopisnik blagovoli dostaviti, da ta nasvet ni po vsem praktičen. In zakaj ne? Zavoljo tega ne, ako bi se viničarju služba odpovedala še le od 1. do 11. novembra, kedaj pa bi si viničar zamogel kaj ozimne posejati, ker je vendar skoraj pri vsaki viničarji kaj njiv, bodisi gosposka, bodisi kmetička, ker se ozimina seje navadno v prvi polovici oktobra, a ne novembra, v katerem meseci že mnogokrat pokriva zemljo bela odeja, dalje je čas za seljenje od Božiča do novega leta prekratek, posebno za one, ki se precej daleč selijo, ker od Božiča do 1. prosinca ni mnogo delavnih dni, ker so le večjidel prazniki in soprazniki, o katerih dnevih se ne spodobi, da bi se ropotije sem ter tje prevažale; bo torej najbolje kazalo, da ta reč ostane vsa pri starem. — Dne 27. oktobra je v Policah pri Radgoni umrl g. Steinhoffer, c. kr. upokojeni stotnik, kateri je mnogo let prebival pri svojih goricah. Naj počiva v miru!

Ivan Duh.

Iz Dravinjske doline. (Naš g. okrajni glavar in nemčurski župani.) Od našega okrajnega glavarstva v Ptuji dobivamo, odkar imamo sedanjega gospoda okrajnega glavarja pl. Premersteina, vse dopise, oklice in pozive v slovenskem in tudi nemškem jeziku, da tako lahko razume Slovenec, Nemec in nemčur. Slava mu g. glavarju. Sram pa naj bo take župane „teutschpöferderberje“, ki slovenski dobro znajo pisati,

pa hočejo po sili Nemci biti. Nedavno je neki otrok mrtev rojen bil na svet. Župan hoče to c. kr. žandarmeriji naglasiti, pa, ker je tam doma, kder kstanje prodavajo, ga je sram, slovenski pisati, da-si žandarji dobro slovenski brati znajo in umejo. Začne tedaj nemško „Anzeige“ pisati. Kmalu pa mu je nemških besedij zmanjkalo. Zdaj se še le spomni, da je slovenščina tudi dobra in tako je svoje pismo nemški začel in slovenski dokončal. Take bedarije naj bi se toraj vsi župani, posebno kateri do čista nemškega jezika in pisave ne umejo, skrbno varovali in pa svoj materni jezik rabili in čislali; saj so tudi imenitne osebe, ki ga čislajo, zakaj se ga bi priprosti kmet sramoval? Če si za župana izvoljen, to tebe ne sili, da bi nemškutariti moral. Smeš še vedno Slovenec ostati, da ti ne rečejo, da si bedast!

Iz Vranskega okraja. (Narodne srenje.) Gospodar, ki dopusti, da ga tuje v njegove lastne hiše zaničujejo, a ne samo tuje, tudi njegovi otroci, zanikerno podučeni in od tujcev pohujšani, zasmehujejo, takega gospodarja in očeta bo vsaki za nespametnega imel, in to po pravici. Temu nespametnemu očetu smo podobni mi Slovenci, ker vse premalo cenimo svojo narodnost. Za sv. vero nam mora biti najdražje materni jezik. Mnogo je med nami ljudi, ki še menijo, da naš jezik v kancelijah nima nikake veljave; ni jim znano, da uže skoraj pred 1100 leti, ko je Karol „veliki“ premagal Bavarce, in s tem si tudi podvrgel Slovence, ter jim postavljaj slovenske glavarje, moralo je se pri sodnijah slovenski uravnavati, ter gosposke niso smele deželnih zadev opravljati drugače, ko v domačem slovenskem jeziku. Tudi ob času cesarice Marije Terezije je imel naš jezik v javnem življenji še dosta pravic. Tisti izgovor, da je naš jezik še premalo razvit, je prazen in ničev, ker nobeden narod ni razvitja svojega jezika čakal, češ, potem še le bodemo uradovati začeli. Toraj na noge narodnjaki! ne da bi čakali križem rok držoč, ne zdi se nam pametno, vedno odlagati, temveč dolžnost naša je, da storimo, kolikor je mogoče, da to spoznanje čem preje postane splošno. V našem okraju so slavne občine Grajska vas in Marija Reka uže dolgo časa slovenski uradovale, lani ste pa dve največji v tem okraju, t. j. Braslovška in sv. Jurij pod tabrom, začele, tako, da je sedaj polovica občin slovenska, Občine Polzelj, Gomilsko, sv. Hieronim in Vransko pa še vedno „švabijo“. Zadnje se najbolje čudimo, ker nam je znano, da dosta narodnjakov v odboru sedi, ki so ob svojem času toliko slavno čitalnico ustanovili, najpotrebnejšega koraka k narodnemu razvitku pa niso storili. Pomagajmo si sami, in Bog nam bo pomagal! Tako prigovor pravi.

Rodoljub.

Od Male nedelje. (Narodno društvo), kakor je bilo v 44. številu „Slov. Gospodarja“ navetovano, radostni pozdravljamo. Vsak nekoliko skušan narodnjak sprevidi, da je treba našemu

rodu vrhovnega narodnega društva, katero bi z enako pazljivostjo in strogostjo opirajočo se na § 19 osnovne postav vsestransko skrbelo in tirjalo, podučevalo in svarilo, da se naši narodnosti ne dela kvar, da naš narod pride enkrat do popolne ravnopravnosti v šoli, v uradu in sploh vsem očitnem življenji. Da nam pa ta vsestransko koristen svet ne ostane glas vpijočega v puščavi, treba je odmah, da se naši prvaki v Mariboru hitro o tem posvetujejo, ter nemudoma s porazumom z drugimi štajerskimi domoljubi storijo o tem nekakšen črtež, da se tako važno delo po celej Štajerski takoj začne. Mi tej preiminitnej misli za zdaj druga ne vemo, kakor jo še enkrat pozdraviti, ter z nestrpnostjo čakati, da se najhitreje v djanje prepelja. — Letošnja letina tukaj more se le srednjim prišteti. Slabo spomladansko vreme in vedno jesensko deževje so uzrok, da so nekateri poprej še precej dobro obetajoči pridelki spodleteli. Zadnjo sme se posebno o vinu reči. Zimske setve bile so srednje; poletne v zni slabe, sadja malo, a hajdina, ktera je precej rodna, čepi še tu in tam pod debelim snegom. Sedanje toplo vreme je dobro došlo. Iz vsega tega se pa vidi, da je kmet svoje upanje na dobro letino mogel zopet na bodoče leto odložiti. —č—

Iz Koroškega. (Razne novosti.) Barometer letos zmiraj laže. Zaporedom kaže na lepo vreme, a lepega vremena le neče biti, da bi ubogi kmet ajdo pospravil in kar še mu je za dolgo zimo treba. — V Beljaku popravljajo Dravski most; pri nevarnem delu je nek delavec v vodo pal pa se rešil, ker je dobro plavati znal. Pravijo, da hočejo leseni most zameniti kedaj z železnim. — Po krčmah so pogosti tepeži in časih je krčmar s svojo soprogo najhuje tepen pa tožit malokdo gre. Čemu neki? Da se lenuhi in ravsarji na javne stroške v kajhah naspijo in spočijejo? — Nemški „Schulverein“ deli knjige in denarjev, da bi Slovence hitreje ponemčil. Za šole v Podkloštru in Grebenji poslal je kopico nemških knjig, g. Simonigu pa, bivšemu učitelju v Podkloštru, 50 fl. nemške „Ehrengabe“ ali po slovenski: „Judeževih grošev.“ Nemci toraj očitno narodni mir kalijo in delajo na iztrebljenje Slovencev. Na hvalo koroškimi Nemcem pa bodi rečeno, da to niso domači, ampak zvečinom tuji Nemci. Tako čepijo v odboru 4 tuji Nemci in v Železnej Kapli rogovili nek baron L. Mag de Madis, od ondot doma, kder je nekaj Luter živel in kder sedaj prusko nemška „pickelhauba“ ukazuje in kamor naše prusake in prusačke prišlece srce teži. Takšni ljudje tedaj nadlegujejo in razsajajo zoper katoliške in zvesto avstrijske Slovence. To je od one strani silna drznost in ošabnost od naše pa graje vredna mlačnost in breznačajnost, da takšnim rogoviležem ne pokažemo odločneje, da nečemo postati — Prajzi! Ko bi kdo izmed nas hotel Nemcem v šolo stlačiti slovensčino, kolik hrup bi nastal!

Politični ogled.

Avstrijske dežela. Močno iznenadilo je nemške liberalce, da ni bil imenovan v Moravskem za namestnika nobeden onih mož, o katerih so toliko pisarili. Imenovan je, na katerega nihče izmed njih mislil ni, grof Schönborn. Jednako utegne se jim zgoditi zastran grofa Andrassy-ja, kojega po sili na ministerski stol vlačijo. — Državni zbor začne zborovati 14. novembra: za gosposko zbornico bo imenovanih 16 novih udov, večjidel konservativcev. Ministerstvo namerava uvesti pošne hranilnice, tako, da bodo ljudje mogli na pošti denarje vlagati, pa tudi jemati. Vloge bodo se sprejemale pričenši s 50 kr. do 300 gl. v letu in 3% obrestij za nje računilo. — V delegacijah je sekcijiski načelnik baron plem. Kallay izjavil, da je Avstrija z vsemi sosedi v miru in dobrem prijateljstvu, zlasti z nemškim cesarstvom; zastran Italije pa je djal, da Avstrija od nje ničesar ne potrebuje, in se nje tudi ne boji čisto nič. Stotniki pri vojakih dobijo sedaj konje, čemur so se delegacije branile 8 let. Konji za stotnike stanejo na leto 135.778 gl. Zavoljo železnic na Turškem kljubuje turški sultan, ker se boji, da ne bi Avstrijanci jih porabili za marširanje v Solun. Temu strahu je baron Kallay ugovarjal, rekoč, da Avstrija ne misli zasesti Soluna. — Po mestih in trgih se sedaj veliko razgovarjajo menjši obrtniki in trgovci, kako bi si pomagali zoper velike obrtnike, trgovce in fabrikante. Na Dunaj je sklican velik shod takšnih menjših obrtnikov. — Močno osupnilo je nekatere, da je vlada vzajemna naglo proglasila novo vojaško postavo za Bosno in Hercegovino, vsak bo ondi znanprej vojak od 20. do 32. leta, če ni nesposoben ali po postavi oproščen. Novinci bodo se nabirali sprva le za pešake in konjenike. Vojaki bodo na glavah nosili „fes“. Plaćani bodo iz čistih dohodkov, katere vrže Bosna in Hercegovina. Ustanoviti nameravajo sprva 12 rednih in 12 rezervnih bataljonov, komandiralo bode se pa nemški.

Vnanje države. Železni Bismark se kislodržji, da so njegovi lutrovski konservativci propali pri volitvah. Zmagali so katoliški konservativci in pa liberalci „fortšritlerji“, srditi nasprotniki Bismarkovi. Blizu Wiesbadna so mešnika na 6 tednov zaprli, ker je dve nedelji brez dovoljenja pruske policije sv. mešo služil. Kulturnej borbi še ni konca. — Na Ruskem so Judom prepovedali žganje točiti. — Srbski pravoslavni nadškof v Belgradu bil je odstavljen od vlade, toda nadškof je izobčil kneza in ministre ter kliče na pomoč ruskega carja in vse razkolniške patrijarhe. — Grki so začeli vojake odpuščati domov, do sedaj je odšlo 40.000 mož. — V Arabiji razsaja pomor. — Egiptčansko prebivalstvo se ščuje po turških rogoviležih proti evropskim naseljencem. — Sv. očeta v Rimu je obiskal novi dunajski nadškof. Prinesel je baje lastnoročno pismo na-

šega cesarja cesarja, kder se nasvetuje, naj papež ne zapustijo Rima. — Francoski Gambetta dobi vsaki čas nalog zasesti ministerski prestol. V Afriki so Arabi po zgubi svetega mesta Kajruana potrli in začenjajo Francozom podajati se. — Angleški stari minister Gladstone ni pričakoval tolikega upora Ircev zoper svoje naredbe in je toraj z ministrovanjem nezadovoljen ter hoče odstopiti, toda liberalni pajdaši mu to storiti branijo. Na Irskem so vedni tepeži med prebivalstvom in policaji, mnogo angleške vojske je tje poslana in celo brodovja velik oddelek je proti Irlandiji odplul. — Sijamski kralj v Aziji odposlal je svojega sina v Evropo kupovat orožja. — Japonci imajo sedaj novo vseučilišče, kder učijo večjidel evropski profesorji.

Za poduk in kratek čas.

Kula Ali paše Čengića.

IV. Navedena smrt Smail-age Čengića je istinit dogodjaj, o katerem ti vê malo da ne vsak Bošnjak in Hercegovec pripovedati. Pristaviti pa tudi nijeden ne zabi, da se v majhni sobici necega puščavnika na gori Lovčeni „čudno čudo kaže, besno Ture gde se krstu (križu) klanja“ kojo pravljico je i Mažuranič v poslednjem sicer kratkem a morebiti naj lepšem spevu „Kol“ primerno porabil in pesniški ozaljšal. Čengić, „guja ga ujela“, bil je okrutnež in samovoljnež, da mu ni vrstnika najti. Trpel ni, da se kdo drzne ustaviti jegovej volji bodi muhamedan bodi kristijan. Vsakdo naj bi z njegovo glavo mislil, z njegovim jezikom govoril, z njegovo roko sekal in moril; jegova samovolja naj bi bila zakon nespremenljiv in nedotakljiv za vse ljudi. Kakor bi se — ne človeška kri — nego kačji strup pretakal po njegovih žilah, mučil je na vse mogoče načine ubogotaj, ki mu ni mogla davka točno odrajtovati. Dobro opisuje tega nejunaškega junaka Mažuraničeva pesen, ki je zajeta iz življenja, kakoršno je še bilo nedavno. Očeta posnemal je vestno sin Derviš paša v divjem, krvoločnem postopanju. Kaj čuda, da je storil skoro ednako nesrečno smrt. Leta 1860 ubili so ga Hercegovci. Sin njegov prejel je radi velikih zaslug svojega očeta Derviša v bojih l. 1860 proti Črnogori in Hercegovini pod vodstvom ustaša Luke Vukalovića častno ime paša od osmanske vlade. Ker je pa spoznal, da jegovi rodovini neče več v Hercegovini pšenica cvesti, nego le osat in koprive, preselil se je s svojima bratoma in ostalim rodom iz Gačkega v Bosno, kder si je pri Sarajevu kupil lep kos zemljišča s kmeti vred in pozidal te dve hiši, mimo katerih šumlja hladna Miljačka. Vsa okolica je krasna in divotna in kakor vstvarjena za mirno, veselo življenje, kakoršno ljubi bogat in brezskrben muhamedan. Že okno moje sobice dopuščalo je razgled na Sarajevsko polje, na selo Blažuj in Ilidžo, na

Iguman, pod katerim teče zibelj deročej Bosni, na panoge Trebeviča, na kule Hašima age Glodja, Muhameda bega Kapetanovića in Mustaj bega Lakišića. Le ob času deževnem stopa Miljačka iz svoje postelje in uzročuje mnogo škode na polji; drugače pa teče mirno tje po ravnici med bekami in brezami, med jelšami in leskami, med ivami in vrbami. Kadarkoli sem se sprehajal za njenim obrežjem, vselej sem se spomnil prelepega psalma 136., katerega so Izraelci prepevali v babilonskej sužnosti in kateri se sme prištevati biserom egijskega pesništva vseh narodov in vseh časov. „Ob potocih Babilona tam smo sedeli in jokali, mislili smo na Sijon. Tje v sredo na vrbe obesili smo svoje strune, ker nam ni bilo moči v tujej deželi Jehóvi prepevati pesni. Če zabim tebe Jeruzalem, pozabljena bodi moja desnica. Jezik moj naj obvisi na nebu, če ne bom mislil ná te, če ne bom stavljal Jeruzalema na začetek svojega veselja.“ Da prebereš na tujem te milene vrstice, pa se nečeš ubraniti hrepenenja, ki se loti tvogjem srca po domovini in po domačih. — O prejšnjem gospodaru naše hiše ni bilo moči zvedeti zanesljivih poročil. Drugi so trdili, da je vsa rodovina potegnola v Carigrad, drugi so govorili, da le samo žene in naj mlajši brat Hasan, ostala brata Ali in Osman pa, da se zmagonosno proti nam bojujeta; tretji pak so znali povedati, da se kmalu vrneta v Sarajevo, in pri Filipoviću milosti poprosita. Ta glas je naj huje vznemirjal Čengićeve kmete ali čivčije, kakor se tudi zovejo. Ti trpini so bili: Trivko Dafnić, pop Vukan Šikan, Ilija Palešić, Gjorgje Marković in Gjuro Škrba. Kadarkoli so me ti možje videli, vselej je bilo za pozdravom prvo vprašanje: vrne li se Alipaša? Da pa sem prašal, zakaj se bojé Čengića kakor groma, jeli so opisovati to „krvolijo in krvopijo“, da skoro konca niso mogli najti. Ob največjih, kristijanu najsvetejših praznikih božičnih, velikonočnih, binkoštnih in drugih zapovedoval je svojim podložnikom, da morajo naj večja in naj težja dela opravljati; in kedar so se verniki mimo kule v Sarajevo k službi božji podajali, velel je svojim brezsrčnim hlapcem, da so mirne potnike brez pametnega uzroka semtertje duvali in suvali, topli in trpinčili. Črez okno svojega stanovanja zaklical je rad tega ali onega kmeta, in če poklicani ni brzo stopil iz svoje kočé ter se oglasil pa ponižno vprašal, kaj da želi paša, preklinjal mu je neznabožnež Boga, „krst“, mater, očeta in druge vsakemu človeku drage stvari; in to se je godilo, ako ni imel posebnih mah, če so mu po možganih ose in sršeni rojili, pel je bič po rajinih plečih. Kakor tega zakletega sovražnika vsega, kar ni turškega, bali so se krščani tudi jegovega sorodnika Tahirbega od Blažuja, kder ima bogata posestva. Bil je neki še črneji „djavol“ od Ali paše. Vračaje se z lova šel je prilično mimo krščanske hiše, pri katerej se je pasla na trati debela svinja. Ko zagleda beg to pošast,

pozove urno hišnega gospodarja pred se in zlije nad njegovo glavo polno skledo svoje zelene jeze rekoč: gjaur vlaški! kako se upaš to nesnago pod streho imeti. To reče, pa pomeri in vstreli njemu in vsem muhamedanom toli gnjusno žival, katero je moral kmet kakor za odškodovanje še sam, spremljan od bega, k Bosni nesti in vanjo pognati. Tega grdega samosilnika in vražnega krvnika vgrabili so naši vojaki dne 20. septembra. Vlovili so ga z nekaterimi drugimi pajdaši v hosti pri Blažuji. Ko so vojaki zvezane jetnike v Sarajevo tirali, srečal jih je kmet, ki je meni nič tebi nič pristopil k begu in ga, kakor bi vstrelil, udaril za desno in levo uho, da si ohladi jezo in se osveti za prestale krivice. Beg mu je z glasnim jao! kot s pobotnico odgovoril. Ta dogodek ni se sicer vršil po zakonih krščanske ljubezni, vendar nam pojasnuje dovolj jasno in umljivo ono žalostno razmerje, ki je vladalo v Bosni med muhamedani in kristijani — za revnega Bošnjaka stanje, da bi se v njem lahko solnce navolil in naveličal. Veseli glas, da je Tahirbeg in Čengić vjet, odmeval je po vsem Sarajevskem polji. „Gorskog vuka“ so ugrabili, „ujedljivo zmižo“ so vlovili, šlo je kakor blisk od ušes do ušes. Kmetje so si mecali roke in vihali goste brke; in kdo jim hoče zameriti začasno radost, začasni odmor! Isto tako radovali so se krščanski Bošnjaki, ko je bela zástava z rudečim križem zavihrala vrhu slemena Čengićeve kule; idoč ob nedeljah k službi božjeje v Sarajevo, postajali so pred gradom in se čudili in hvalo Bogu peli za rešenje iz pogubljivih krempljev ljutega sovražnika. Ako je kdo izmed naših pri cesti stal, pozdravljali so ga prisrčno: dobar dan, vrli junače! ali zdravo brate! ki si nam došel v dobri čas, Bogu i tebi hvala, da smo oteji železnega jga turškega. Daj bog! da bi se siromakom ne razpršilo sladko veselje kakor vodeni mehur in ne zginito kakor ponočne sanje.

(Konec prihodnjič.)

Smešnica 45. Dva trgovca sta se pogovarjala pi čaši vina in se prepirala, kateri izmed jih je bolje spreten prodajalec. Slednjič reče trgovec Blaž Jernejcu: „Verjemite mi, da vas jaz stokrat prej prodam, ko vi mene enkrat“ „Verjamem“ pravi na to Jernej: „kdor vas le količkaj pozna, vas še zastoj ne vzame.“ Slavomil.

Telegram iz Ptujja. Nemški Schulverein razpošilja po občinah oklice, vabi kmete k pristopu. Eden teh oklicev podpisan je od mladega Rodoška, eden od na bobenj djanega kmeta Mendasa. Kmetje! ne dajte se slepariti, zavržite vabila!

Razne stvari.

(Novi stolni dekan) preč. g. Jurij Matjašič bili so dne 9. nov. slovesno vpeljani. Stolna farna župnija je razpisana do 22. dec. t. l.

(Pastirji zakurili) so na Cvenskih pašnikih pri Ljutomeru; 4letnej Frančiški Bohinčevje se užge obleka in deklica je morala drugi den umreti.

(Zaprlji) so posestnika Andr. Plešnika v Jelovci ormožkega okraja. Dolžijo ga, da je sam svoje gospodarsko poslopje užgal.

(Obsodili) so na 24 ur viničarico Alojzijo Nandl v Pesnici, ker je svojega dveletnega fantiča zanemarila, da je v studenec pal in utonil.

(Novo vino št. Petersko pod Mariborom) so prodavali po 76 fl. štrtinjak, brez posode.

(Pri št. Ilji pri Šoštanju) je 2letni fantič Jeleno Čančeve podrl gorečo svetilnico, nalito s petrolejem. Plamen ugrabi fantiča in ga hudo opeče, da je umrl.

(Zlegano je) kar je „Cillier-Zeitung“ nedavno priobčila, namreč, da je bil v Fohnsdorfu na gornjem Štajerskem sv. misijon pa je zaradi tega 5 oseb znorelo. V Fohnsdorfu še niti sv. misijona bilo ni.

(Mestnine) nabrali so v Mariboru meseca oktobra 1283 fl. za vsem letos uže 11321 fl.

(Nevarno vino) dobil je Julij Kramer v Loki pod Zidanim mostom. Kdor ga je pil, ta je zbolel. Vino poslal je trgovec Pichler iz Logaca.

(Stari desetaki) veljajo do 15. marca 1882. Novi stotaki so modre barve, kakor novi desetaki.

(Potres na Koroškem) bil je v soboto 5. nov. t. l. precej močan, posebno v Gmündu, kder bi se zvonik bil skoraj podrl. Novo šolsko poslopje kaže pokline.

(Višji poštni kontrolor) v Gradci imenovan je g. J. Badijan.

(Naš domač regiment) fml. Litzelhofen seli se iz Tridenta na Dunaj, kder bode 200letnico svojega obstanka obhajal. Slov. Gospodar želi in prosi, naj mu kdo pošlje zgodovinskih črtic o tem hrabrem in slavnem regimentu za poduk in kratak čas.

(Prestavljen) iz Maribora v Cmurek je sodnijski adjunkt in Jud dr. Borges.

(Na dražbi) prodali so grad „Meljnik“ pri Mariboru za 10.000 fl. in baron Rastovo „Villo“ kupilo je mesto za 35.000 fl.

(Pri št. Paulu na Koroškem) je treba nižjo tamošnjo gimnazijo razširiti. Oglasilo je se 101 učencev.

(Povodenj) je mesto Knin v Dalmaciji do polovice porušila.

(Most črez Savo) iz Zemuna v Belgrad stavijo za 1,550.000 fl.

(Lastavice) videli smo še 7. novembra t. l. v Mariboru letati.

(† Umrla) je v Mariboru šolska sestra Alojzija, rojena Frančiška Cvetkova, 21 let stara. Imela je sušico.

(Bivša učiteljica g. Matilda Travniček) umrla je dne 21. preteklega mesca v Ptuj, kamor se je iz Makolj bila preselila. nadejajoča se, ka si pri svojem bratu okrepi milo zdravje. Ranjka bila je

v prejšnjih letih prava dika ptujske čitalnice, v
ktere je kot spretna igralka in izurjena peva-
kinja mnogokrat gledalce in poslušalce razveselje-
vala in zabavljala. Zatorej, in v obče zaradi nje-
nega ljubeznivega ponašanja in blagega zna-
čaja bode še nam dolgo v prijaznem spominu.
Rojenej Horvatici bodi lehka zemlja slovenska!

(G. Tomažu Romihu), podučitelju na mest-
nej šoli v Ptuiju, dovolil je deželni odbor 10mesečni
odpust, da dovrši započete višje nauke. Vrlemu
narodnjaku želimo pred vsem stalno zdravje in
potem službo, kakova gre onemu, ki se med svo-
jimi sodelovalci v vsakem oziru odlikuje, da-si
ga znana ptujčanska svojat srpo gleda, in sicer
zato, ker si pri „šulferajnu“ neče zaslužiti nobene
— „Ehrengabe“.

(Ker Rakuševa „Cillier Zeitung“) pri vsaki
priložnosti vse, kar je slovenskega sploh in slo-
venske učitelje pa še posebej nesramno in strastno
zaničuje in še tudi mene lažljivo po svetu grdi,
sem se odpovedal uredništvu in sodelovanju pri
„Popotniku“, dokler se bo ta list pri Rakušu tiskal.

J. Lopan, nadučitelj v Celji.

(Dražbe). 15. nov. Jurij Koletnik v Terbe-
goveh; 16. nov. Miha Modrinjak v Središči 3032
gold. Fr. Sorina v Trgoviči 746 fl., Konrad Seidl
22.500 fl. v Rožpahu, Andrej Očgerl v Hlapji
4355 fl., Boštjan Falež 180 fl. v Slov. Bistrici,
18. nov. Gašp. Apline 956 fl. v Lobnici.

Loterijske številke:

V Gradci 5. novembra 1881: 55, 74, 3, 27, 30.
Na Dunaji „ „ 23, 50, 45, 27, 76.

Prihodnje srečkanje: 19. novembra 1881.

Pri gornji sv. Kungoti

bode se v torek 15. novembra, 16 polovnjakov
novega cerkvenega vina po dražbi prodalo. Za-
četek ob 10 dopoldne.

Cerkveno predstojništvo.

1—3

POZIV.

C. k. okrajna sodnija v Mariboru l. p. po-
zivlja vse tiste, kateri imajo kot upniki kakšno
pravico do zapuščine dne 6. oktobra 1881 brez
testamenta zaumrlega g. dr. Karola Ipavica, ad-
vokata v Mariboru, da se pri tej sodnji oglasijo
in svoje tirjatve dne 7. decembra 1881 razkažejo
ali svoje prošnje pismeno vložijo. Ako tega ne
storijo, zgubijo vsako nadaljšnjo pravico do za-
puščine, ako bi uže z drugimi plačili bila izerp-
ljena, izvzemši ako imajo zastavno pravico.

C. k. okrajna sodnija v Mariboru
dne 31. oktobra 1881.

Gerčar,

c. k. okrajni sodnik.

Organist in mežnar

dobi službo v Podčetrtku. Pogodbe se
zveje ustno ali pismeno pri tamošnjem cerkvenem
predstojništvu. 2—3

Dunajsko zavarovalno društvo na Dunaji.

Poroštvenska zaloga:

goldinarjev 4,500.000 av. velj.

„Dunajsko zavarovalno društvo“ zavaruje

zastonj v prvem leti,

če kdo **na 6 let** da zavarovati:

hiše, gospodarska poslopja; pri takšnih zavarovanjih prične vplačanje še le
v 2. leti in se završuje potem v 5letnih rokih.

Generalni zastopnik v Gradci

G. MICORI

v gosposkej ulici števil. 10.

6—12